

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Рекуш А.М., аспірант

НУБіП України

В статті виявлені основні регіональні проблеми, пов'язані з інноваційною діяльністю та причини, які їх викликали. Проаналізовані результати інноваційної діяльності підприємств даного регіону. Проведено аналіз системної повноти в інноваційному розвитку на регіональному рівні. З метою закладення основ довгострокового соціально – економічного розвитку регіону запропоновано створення та реалізацію регіональних стратегій інновацій.

Ключові слова: *інноваційна діяльність, причини, регіон, стратегія.*

Постановка проблеми. Розвиток інноваційної діяльності є одним із важливих системних факторів підвищення рівня конкурентоспроможності економіки та національної безпеки держави.

У сучасній економіці інновації є основою стрімкого та стабільного соціально – економічного розвитку, забезпечують високий технологічний і конкурентоспроможний рівень як країн, так і окремих регіонів, галузей та фірм. За рахунок продукування, впровадження та дифузії нових ідей, які володіють і науковою, і ринковою новизною. Тому актуальними є дослідження, які дозволяють встановити стан, проблеми та методи підтримки інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням, пов'язаних з дослідженням проблем інноваційної діяльності, присвячено роботи багатьох зарубіжних і вітчизняних вчених - економістів та практиків: Гудзинський О.Д.[2], Володін С. А. . [1], Геєць В. М. [3], Дацій О.І.[4], Кокурін Д.І.[5], Покотилова В.І. [6], Харів П.С [7] та ін. Проте, незважаючи на велику кількість досліджень і публікацій щодо проблем інноваційної діяльності, її аспекти залишаються дискусійними.

Метою дослідження є аналіз основних проблем та тенденцій здійснення інноваційних процесів в Тернопільській області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Становлення і розвиток ефективного ринкового механізму господарювання мусить розглядатися у контексті соціально – економічних реформ, що сьогодні відбуваються. Будь – які масштабні економічні перетворення залишаються незавершеними без налагодження ефективного вітчизняного виробництва, здатного мобілізувати внутрішні резерви виготовлення конкурентоспроможної продукції. У зв'язку з цим вирішального значення набуває активізація інноваційної діяльності підприємств. Головною передумовою підвищення статусу України – це створення потужного інноваційного потенціалу, здатного забезпечити

випереджаючий та безперервний розвиток суспільства на науково – технічній основі. Для цього потрібно створити відповідні умови для підвищення інноваційної активності регіонів. Слід зазначити, що хоча на сьогоднішній день і виділяються кошти на науку, але фінансування здійснюється безсистемно, де відсутня галузева узгодженість. Тому Україні слід визначитися із галузями, в які потрібно вкладати кошти, розвивати високотехнологічні галузі, якщо в цьому виникне певна необхідність.

За нашими дослідженнями встановлено, що інноваційна інфраструктура розвивається без налагодженої державної підтримки, яка в Тернопільській області представлена такими основними елементами:

1. Західноукраїнський регіональний центр фермерства НААНУ (м. Заліщики Тернопільської області), основними напрямками роботи якого є:

- сприяння розвитку малого підприємництва в сільській місцевості;
- дослідження впливу установ кооперативного типу, споживчої та обслуговуючої кооперації на соціально – економічний розвиток села.

2. Тернопільський інститут АПВ НААНУ (м. Тернопіль), який займається: - розробкою технологій годівлі с.-г. тварин;

- створенням елітного насіння високопродуктивних сортів зернових, зернобобових культур, картоплі, насіння і розсади кращих сортів тютюну.

Для успішного втілення інноваційної моделі розвитку АПК необхідно мати чітку методологічну систему, яка дасть змогу в комплексі трансформувати існуючі наукові досягнення в ринкове середовище. Існуючі в Україні методи не дозволяють в комплексі ефективно вирішити проблему переходу аграрної науки на інноваційну модель розвитку. Підґрунтям для переходу на інноваційну систему УААН є модель досліджень «три І» - інтеграція, інновації, інвестиції. Відпрацьована інноваційна система, в основу якої покладено «три І», трансформується згідно з детермінантою в «три К» - корпоратизація, капіталізація, комерціалізація [1].

Одним з елементів дослідження стану інноваційної діяльності у Тернопільській області було проведення ситуаційного аналізу інноваційної інфраструктури за допомогою SWOT – аналізу, який проводився в два етапи:

- формування матриці первинного SWOT – аналізу для визначення переваг та недоліків, можливостей та загроз;
- визначення пріоритетних напрямків розвитку на основі матриць SWOT – аналізу.

В результаті сформована матриця первинного SWOT – аналізу (табл. 1).

З огляду на результати аналізу, Тернопільська область має великий потенціал розвитку інноваційної інфраструктури, який нівелюється значними перешкодами. Так, перевагою Тернопільської області відносно людських ресурсів є велика кількість спеціалістів, проте вона нівелюється відсутністю ділових навичок та відірваністю освіти/розробок від практичних потреб бізнесу.

Матриця первинного SWOT – аналізу

<p>Переваги</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Потужний науковий потенціал 2. Наявна робоча сила 3. Збережена висока технологічна культура 4. Дисципліновані працьовиті люди 5. Розвинуте програмування 6. Велика кількість юридичних компаній 	<p>Недоліки</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Відтік людей за кордон, через низькі зарплати 2. Відсутній зв'язок ВНЗ із виробниками (з метою працевлаштування, практики студентів) 3. Освіта теоретична – відірвана від практики 4. Розвалені заводи
<p>Можливості</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Кваліфіковані науковці 2. Висока комп'ютеризація і доступне програмне забезпечення 	<p>Загрози</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Немає зв'язку між бізнесом і наукою 2. Падіння авторитету інженерів і науковців 3. Бідність підприємств, які через брак коштів не можуть закупити високотехнологічне обладнання 4. Зношене промислове обладнання 5. Важко знайти спеціалізованого юриста, кваліфікованого маркетолога і рекламіста 6. Немає механізмів співфінансування чи погашення певних відсотків тих підприємств, які б хотіли впроваджувати у своє виробництво певні інновації 7. Низька оплата праці науковців.

Аналізуючи інноваційну діяльність промислових підприємств Тернопільської області, слід відмітити, що лише 22,3% підприємств займаються нововведеннями. Так, у 2012 році із обстежених 215 підприємств лише 50 впроваджували інновації (рис.1.)

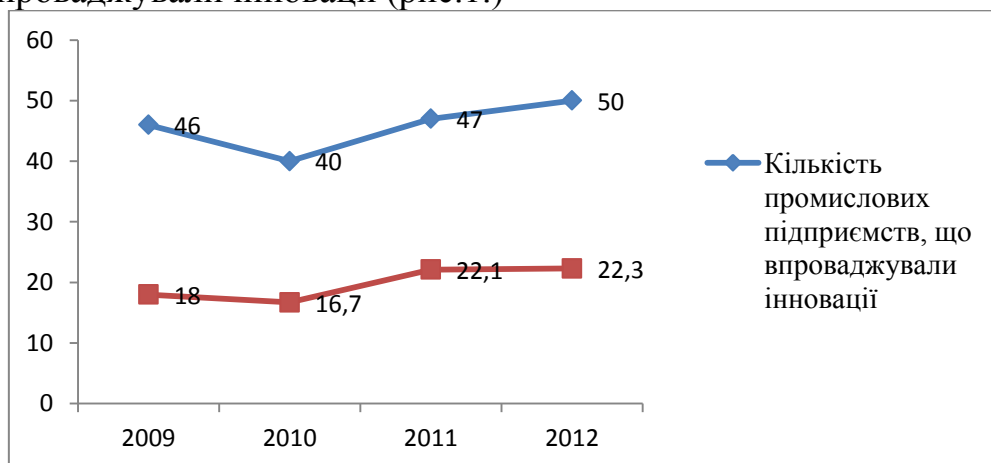

Рис.1. Інноваційна діяльність промислових підприємств Тернопільської області*

*Розраховано автором на основі даних статистичного щорічника Тернопільської області за 2012 р.

Зважаючи на високу конкурентність суб'єктів господарювання іноземних держав, Україна в недалекому майбутньому ризикує втратити виробничу незалежність та перетворитися на сировинний придаток до більш розвинених країн.

У Тернопільській області практично не створені умови для здійснення інноваційних процесів. Перешкоди фінансового, правового, політичного характеру постають на шляху масового впровадження інновацій. Стан інноваційної діяльності на промислових підприємствах регіону і країни в цілому визначається, як такий, що не відповідає сучасному рівню інноваційних процесів у промислово – розвинутих країнах та потребам інноваційного розвитку. Виробництво відірвано від науки, що не дозволяє ефективно використовувати науковий та науково – технічний потенціал області [6].

У 2012 р. загальний обсяг інноваційних витрат склав 84917,9 тис. грн. За напрямками витрат на інновації підприємства витрачали: на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення - 90,3%; на науково – дослідні розробки – 6,9%; на придбання інших зовнішніх знань та інші витрати – 2,8% (рис.2.).

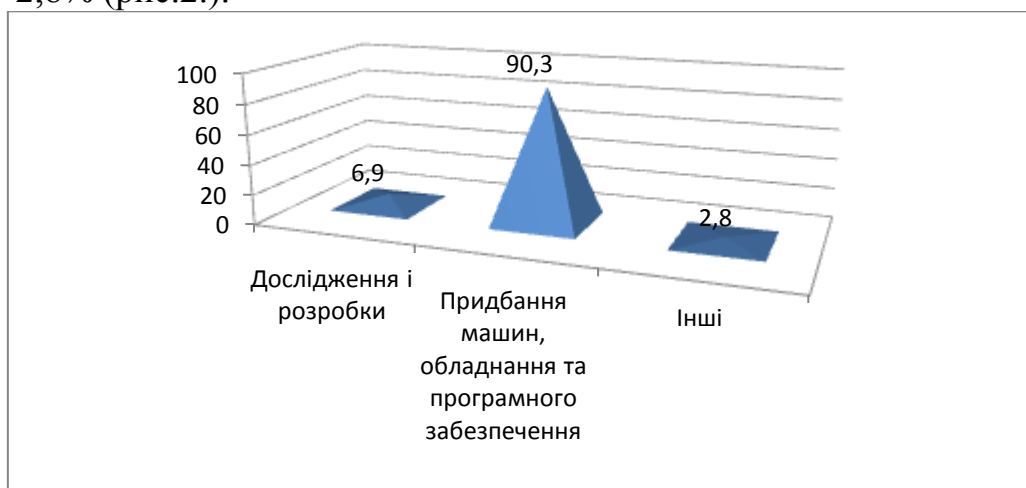

Рис.2. Структура витрат за напрямками інноваційної діяльності промислових підприємств Тернопільської області у 2012 р*

**Розраховано автором на основі даних статистичного щорічника Тернопільської області за 2012 р.*

У 2012 році 15 підприємств впроваджували нові інноваційні процеси, 23 підприємства освоювали виробництво інноваційної продукції, з них нові види техніки – 2 підприємства.

Про необхідність інноваційної політики усвідомлюють більшість підприємств як регіону так і країни в цілому, однак для їхнього здійснення існують певні перешкоди, а саме: високі кредитні ставки, великі витрати та відсутність фінансування. Слід зазначити, що в умовах дефіциту державного та місцевих бюджетів, своєчасне та повне забезпечення інноваційних процесів фінансовими ресурсами є дуже важливим. Основним джерелом фінансування в промисловості області залишаються власні кошти підприємства.

Інноваційну продукцію реалізувало 35 промислових підприємств, обсяг якої склав 491463,9 тис. грн., в тому числі нової для ринку – 117109,8 тис. грн. Із загального обсягу поставлено на експорт 276750,0 тис. грн. Найбільший обсяг реалізованої продукції склали такі райони як: Тернопільський – 260633,8 тис.грн; Гусятинський – 95551,7 тис. грн., та місто Тернопіль – 115781,8 тис. грн. В тому числі нової на ринку: Гусятинський – 95551,7 тис. грн.; м. Тернопіль – 19493,2 тис. грн.; нової тільки для підприємств: Тернопільський – 260663,8 тис. грн. Із загального обсягу реалізовано за межі України - 2767750 тис. грн., з них: м. Тернопіль – 39237,9 тис.грн.; Борщівським районом – 6539,4 тис. грн.; Тернопільським – 230955,1 тис.грн; Підволочиським – 18,2 тис. грн.

Одним із основних факторів економічного зростання і конкурентоспроможностей галузей економіки області є прискорений розвиток науки, зміцнення та ефективного використання науково – технічного потенціалу. Слід зазначити, що кількість працівників, які виконують науково – технічні роботи, як за основним місцем роботи, так і за сумісництвом щорічно зменшується (рис. 3).

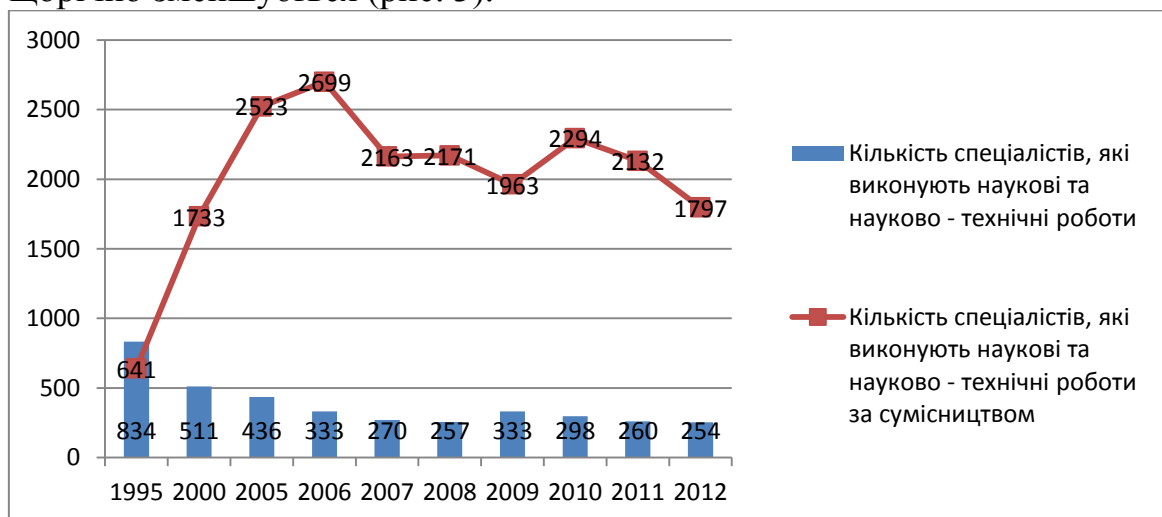

Рис. 3. Кількість спеціалістів, які виконують науково – технічні роботи*

*Розраховано автором на основі даних статистичного щорічника Тернопільської області за 2012 р.

Якщо аналізувати період з 2000 р. по 2012 р. то кількість спеціалістів, які виконують наукові та науково – технічні роботи зменшилось на 726 працівників, що становить 22,64%, відповідно кількість спеціалістів, які працюють за сумісництвом зменшилось на 257, що становить 50,29%. З даного дослідження можна зробити висновок, про недостатній рівень матеріального мотивування працівників, що виконують науково – технічні роботи.

Висновки. Отже, Тернопільська область має чітко визначені проблеми щодо соціально – економічного розвитку в довгостроковій перспективі. Основна увага на регіональному рівні приділяється поточним проблемам, де реалізуються проекти, які забезпечують їх вирішення, однак при цьому не закладають основ на перспективу. Не розроблений механізм підтримки

інноваційності підприємств. Для вирішення проблем потрібно підвищити рівень суспільної свідомості щодо значення інновацій для соціально – економічного розвитку регіону, створити сприятливе середовище для розробки та реалізації стратегій інновацій, визначити пілотні проекти, за допомогою яких область може продемонструвати власний потенціал, ефективність розроблених інноваційних стратегій і означити пріоритетні напрямки у соціально – економічному розвитку регіону.

Список використаних джерел

1. Володін С. А. Теоретико-методологічні та організаційні засади інноваційного провайдингу на наукоємному аграрному ринку / С. А. Володін. – К. : ЗАТ «Нічлава», 2007. – 384 с
2. Гудзинський О.Д. Система менеджменту інституціональної трансформації економіки України (теоретико-методологічний аспект): колективна монографія / [О.Д.Гудзинський, С.М.Судомир, Ю.С.Гудзинська та ін.]; за заг. ред. О.Д. Гудзинського – К. : ТОВ «Аграр Медіа Груп», 2012. – 771 с.
3. Геєць В. М. Інноваційні перспективи України / В. М. Геєць, В. П. Семиноженко. – Харків : Константа, 2006. – 272 с.
4. Дацій О.І. Розвиток інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві України / О.І. Дацій. – К.: ННЦ ІАЕ, 2004. – 428.
5. Кокурин Д.И. Инновационная деятельность / Д.И. Кокурин. – М.: Экзамен, 2001. – 576 с.
6. Мосій О. Стан інноваційної діяльності: регіональний аспект / О.Мосій, С. Казмірчук // Соціально – економічні проблеми і держава. – 2009. – №1 (2). – С. 150-158
7. Покотилова В.І. Управління інноваційною діяльністю в аграрному виробництві: монографія / В.І. Покотилова. – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 304 с.
8. Статистичний щорічник Тернопільської області за 2012 рік. / Головне управління статистики у Тернопільській області. – Тернопіль, 2012.
9. Харів П.С. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів: монографія / П. С. Харів. – Тернопіль: “Економічна думка”, 2003. – 326 с.

Рекуш А.М. Инновационная деятельность предприятий Тернопольской области

В статье выявлены основные регио-нальные проблемы, связанные с инновационной деятельностью и причины, их вызвавшие. Проанализированы результаты инновационной деятельности предприятий данного региона. Проведен анализ системной полноты в

Rekush A.M. Innovative activity of enterprises of the Ternopil area

In the articles educed the basic regional problems, related to innovative activity and reasons that caused them. Analysed results of innovative activity of enterprises of this region. The analysis of system plenitude is conducted in innovative development at regional level. With the aim of book-mark of bases long-term

инновационной развития на
региональном уровне. С целью
заложения основ долгосрочного
социально - экономического
развития региона предложено
создание и реализацию
региональных стратегий инноваций

Ключевые слова:
инновационная деятельность,
причины, регион, стратегия.

socially - economic development of
region creation and realization of
regional strategies of innovations are
offered

Keywords: innovation, causes,
region, strategy.